

LA REVISTA

SUMARI

El sobirà joiós, per *J. Farràn i Mayoral*.—Venus i Adonis, de Shakespeare, trad. de *M. Morera i Galicia*.—Prefaci de la Introducció à la Vida Devota, de Sant Francesc de Sales, trad. de *Frederic Clascar*.—Moralitats i Pretextos, per *Josep M. López-Picó*.—Poesia catalana: *Faci's vostra voluntat*, *El meu prec*, *Mon amor*, *Abril*, *A ma germana Agnès*, per *Mercè Vila*.—«Gente-bien» i «Cuadros-mal», per *Carles Soldevila*.—La Esculptura Catalana, per *Martí Casanovas*.—Lletres: «Sonates», de Joan Molas Valverde, per *Joan Arús*.—Dietari Espiritual: *Commemoració Cervantina*, *El VIII Curs d'Expansió Comercial*.

BARCELONA

MCMXVI

Núm. XIV

ANY II

SUMARI DEL NUMERO 13

Del Centenari de Ramon Llull, per Ramon d'Alós.—L'Art i els senyors de Barcelona, per Joaquim Folch i Torres.—La mort d'un dogma, per Manuel Reventós.—De Arquitectura, per Josep F. Rafols.—Moralitats i pretextos, per J. M. López-Picó.—Els Hebreus Gironins, per Carles Rahola.—Poesia anglesa: Estances, de Robert Southey-1837, trad. de Joaquim Folguera.—Poesia catalana: Santes creus, Constantí, Tamarit, per Alexandre Plana.—Lletres: L'edició maguntina de Ramon Llull, per A. Gottron, Institut d'Estudis Catalans, 1915, per Jordi Rubió. Poema de l'amor perdut, per Ferran Soldevila, per Carles Riba.—Teatre: Temps i espai, per J. Farran i Mayoral.—Música, per Josep M.ª Rutz Manent.—Dietari Espiritual: Escola de Directors d'industries químiques.

LLIBRES NOUS

CARLES SOLDEVILA

PLASENTERIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Dues Pessetes i mitja

Es ven en les principals Llibreríes

JOSEP M. DE SAGARRA

EL MAL CAÇADOR

POEMA

Preu: Set Pessetes

Es ven en les principals Llibreríes

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OP. VII

PARAVLES

POESIES

Preu: Dues Pessetes

Es ven en les principals Llibreríes

ALEXANDRE PLANA

SOL EN EL LLINDAR

POESIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Tres Pessetes

Es ven en les principals Llibreríes

FÁBRICA DE LENTES
I CRISTALLS

DE TOTA CLASSE

ANTONI HURTADO

CASA FUNDADA EN 1860

Especialitat en cristalls receptats per senyors oculistes

Escudillers Blancs, 1. - BARCELONA

Les Arts Gráficas

JOAN COMAS

Rambla, 81 i Lacy, del 1 al 30. - SABADELL

LA REVISTA

ANY II.	QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL	ABRIL 30
NUM. XIV	ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 453 - TERCER - 1. ^a Suscripció trimestral, 1 pta. — Número solt, 20 cénts.	1916

EL SOBIRÀ JOIÓS

Not less sovereign and cheerful
—much more sovereign and cheerful
is the tone of Shakespeare.
His name suggests joy and eman-
cipation to the heart of men.
EMERSON.

Taine es delectava en referir de la vida de Shakespeare anècdotes miserables. Com si elles deguessin donar-li el secret del seu geni. Mes no importen els cavalls guardats a la porta del teatre; res interessant pot revelar el viure d'un actor mediocre qui fineix tal volta en l'aburgesament i la usura. Shakespeare, en mig el món immortal que ell creava, fou sobirà, el més alt sobirà que hagi pogut existir.

Ell, titllat de populacer, fou amb ironia de sobirà que feu moure i parlar en escena les més vils *mobs*; ningú l'ha igualat en la majestat de les paraules que ha posat en llavis de reis i prínceps; mai cap príncep, cap rei de la terra no ha sabut dir mots de tan alta reialesa com els seus. I és tan gran la vastitut de la seva sobirania que tots els homenatges no l'han pogut atènyer. Se l'ha dit el més formidable penetrador del cor humà; coneixedor incomparable de les passions; creador únic de caràcters immortals i el més gran dels poetes, el més vivent dels filosofes. Mes no és a ell sol per a gloria de la raça humana que poden oferir-se semblants elogis. Altres sobirans els mereixerien, tant com ell. Res d'això ateny l'essència del seu geni, lo vivament shakespearia, mai comprés pels crítics minuciosos ni els fabricants a l'engròs de comentaris.

Emerson és qui un moment se veu a punt de trobar-ho. Quan, de pasada, sense gaire insistir, parlant de còm foren joiosos els més grans poetes, diu de Shakespeare

el to sobirà i joiós. Sí; el pols de la vida batega en ses obres lliurement, i amb amplitut joiosa s'hi respira, com en Rabelais, com en Miquel Angel.

Mes cal aprofundir la joia shakespeariana; la mena de joia seva incomparable amb altres joies d'altres poetes. En els seus versos i la seva prosa; per tot canten els mots joiosos, les imatges salten vives, les metàfores se retorcen com en dança, i un entusiasme poixant agita les idees. Ell pren per al seu teatre dels tresors de la historia, de la llegenda, de la filosofia, i tot ho abranda en una joiosa foguera. Si arranja les míseres produccions dels andònims, ell encén lluminaries de festa, flamarades i resplendors en tot lo que hi toca. La joia de la seva sang circula com una sang calenta per tots els seus personatges i salta dels uns als altres i els uneix amb els espectadors en circulació única. I no és joiós en el seu teatre a la manera literaria i retòrica del Renaixement, al qual ha pagat tribut en les seves poesies; no és joiós perquè miri a un passat esplendorós de bellesa, sinó perquè contempla la bategant vida que l'envolta, la de la forta i passionada època d'Elisabeth. De aquesta vida ell n'aprèn totes les joies; les seves comedies vessen abundant jubilació. La gracia, la ralleria, el jòc d'esperit, tota la gama d'alegríes, des de la farsa més grollera fins al mot més alat i subtil. Mes en aquest jòc no se'l veu sense rival. Aquí la riolla li és fàcil.

Mes de la farsa a la comedia i al drama, s'observa una gradual superació joiosa qui ateny son màxim grau, no a través d'una contemplació d'esdeveniments sortosos, sinó damunt una superació de terribles esdeveniments. La poixança d'aquesta joia esclata justament allà on tota joia humana semblaria impossible, en el punt on esclaten més formidables el dolor i el mal i la tragedia. Aquí es revela esgarrifós l'abisme de joia que hi havia en el cor del sobirà poeta. Ningú l'ha igualat en la poixança superadora, en la pregonesa, en l'absolut d'aquesta jubilació enfront l'espectacle de la tragedia humana. Ningú com ell posa un goig formidable en els mots que insulten, que rebaixen, que maleeixen. Ningú com ell saber cantar en mig la més gran desolació un mot de ralleríes; posa una frase grotesca en la boca que l'agonia retorç. Els seus personatges ridícols, els seus clowns, els seus bufons, salten i ballen damunt la sang escampada, i taquen les més delicades escenes amb mots d'obscenitat, i en els moments sortosos són agorers, amb els seus crits alegres, de la desolació i el carnatge que vindran.

I no es parli aquí d'ubriaguesa dionisiaca. No s'ubriaga el poeta de les passions dels seus personatges. S'ha volgut explicar la poixança de la seva expressió passional suposant que ell havia sentides aquestes passions, havia sigut capaç de realitzar-les i se'n descarregava infonent-les en els seus personatges.

No; el seu art poderós ve de coneixença, no de passió; el seu art és lúcid, conscientísim. Ell sab, ell coneix; els seus ulls han penetrat tota la pregonesa del mal qui aclapara els homes, les simes del dolor on es consum. I després, amb joia serena, juga son joc terrible, sense pietat, sense protesta, sense atenuació.

Amic dels homes, Shakespeare? No; ell és sols *humà* en quant coneix, no en quant compadeix.

Més aviat; quan se revela el seu joc espantós, se'l veu com un al·liat, gairebé com un germà de les forces formidables qui fan de l'home joguina; com un Déu antic qui es complau en la desfeta dels pobres humans.

Ell sab; ell sab que, per gran que l'home sia en el segle, no evita la seva destrucció. Que com més gran, major presa oferirà al mal i a la passió aquesta hipertrofia de lo temporal en el cor de l'home.

César en el circ, ell fa llençar els seus

personatges a la escena i tot seguit deixa soltes en mig d'ells les passions perquè els devorin. I quan l'home pereix, el poeta se alegra i el seu goig li escapa, i diu mots de ralleria i jubilació, perquè es posa de part de la fera triomfadora. I tot en la tragedia shakespeariana se torna destructor dels febles humans. No sols l'odi, la iniquitat, la crudeltat, l'orgull i els elements naturals, sinó l'amor, la fidelitat, la lleialtat, el sentiment de l'honor, tot porta la desolació i la perduda. La tendresa de Julieta, l'amor filial de Cordelia, l'afecte immaculat de Desdèmona, són tan destructors i crudels com l'orgull de Lady Macbeth, l'enveja de Yago i la tempesta qui descarrega damunt la testa folla del pobre Lear.

I certes formidables escenes inspiren una estranya terror, com la que es devia experimentar davant una sibila posseïda d'un déu, enfront d'un foll qui parla i no és ell qui diu els mots sinó la follia qui n'ha fet presa,—quan se comprèn de sobte que en el personatge l'home només hi és per callar i sofrir, que en realitat resta mut i atuït, mentre per la boca seva parla, divinitat terrible, la passió que se li arrapa i triomfa joiosa; que és ella la qui, a voltes, sab emmascarar amb mots d'una pietat, d'una tendresa infinites el seu goig de destruir.

Pot restar com a última justificació humana d'aquesta joia incommensurable la reflexió en el poeta d'un anorreament de tanta iniquitat i dolenteria en el repòs etern de la mort? La seva esperança d'una justícia ultra terrenal?

No; la joia de Shakespeare va més lluny; ella jubila encara si, després la mort, la lluita i el dolor continuen. De l'altre món vénen veus venjadores, sedentes de sang; i en manta catàstrofe shakespeariana, ens sembla que els seus personatges entraran en l'altra vida com els combatents furiosos que en mots admirables ens fa veure nostre clàssic Fra Canals:

«Adoncs encontren-se pits per pits, spaces amb spaces, nafres amb nafres e mesclen-s'hi morts feres e crudels. Con se han despergides les entrameses, devallen a les ombres infernals e amb novell brogit torben los diables executadors de les penes e combatent-se unes ànimes amb altres passen a l'infern perpetua.» Ningú no ha jogat així tant joiosament amb el mal absolut.

Romanticisme? Si el romanticisme, com

s'ha dit suara (1), consisteix en un desordre de la pensa mateixa, com ésser en el fons Shakespeare un romàntic? Ell, qui amb aquesta lucidesa juga; ell, qui segueix amb una lògica implacable el progrés d'una passió, d'una malaltia, les reaccions entre els caràcters! Ell, qui, malgrat el desordre aparent de la seva paraula, no diu mai un mot inútil per a la seva festa; qui té l'art incomparable—sols Poë s'hi acosta—de les sonoritats savies, justes, oportunes; que, àdhuc quan imita el desordre de la torbació i de la follia, es posseeix més que mai i posa en sos mots, en apariència incoherents i trencats, la intenció més significativa i clara. Romàntic per la barreja *de genres*? Goethe restava confós quan pensava en la barreja de lo tràgic i de lo còmic en el teatre de Shakespeare; sovint aquest tema el preocupava i tot ple de remordiments, pensant en els clàssics, no es podia estar d'imitar son obsessionant model. Mes ço que per a Goethe era un problema literari era en Shakespeare essencial; a la seva joia sobirana calia el jòc no sols enfront els esdeveniments formidables com una defensa contra ells, sinó precisament a causa d'ells, de lo crudel i lo inhumà d'ells. Aquesta formidable joia serena, els romàntics no la pogueren comprendre sinó ubriagant-se. Les joies i verídiques paraules shakespearianes s'han tornat en els romàntics terrabastall de mots i escàndol de frases buides i la majestat del poderós sobirà és en ells desmesura de gest i vanitat de burgesia pretençiosa. Ells han imitat amb oripells la seva riquesa. I lluny de comprendre la amoralitat absoluta de l'altíssim anglès, s'han descompost en gestes immorals i s'han ubriagat com infants inexperts amb el propi vi, i han maleït i han odiat. O han esdevingut populacers i han protestat, en son humanitarisme, del mal, de la força, de la riquesa, de l'orgull, de tot ço que en realitat feia la festa i l'alegría de Shakespeare. I ell no'n fou mai populacer. Populacer en el sentit del qui es creu forçat a fer tasca inferior per a enganyar el seu públic i degradant-lo es degrada. Quan ell pensa en son públic el pren

com un jòc, com un espectacle més. El sobirà no renuncià mai a la seva festa. Adhuc el mot vilà, el renec, se li tornen jòcs de mots intel·ligents, conceptuosos, desesperança de qui vol traduir-los. I si carrega sovint l'efecte de les seves situacions és per a complaure's en que les feres que devoren els seus personatges saltin de l'escena i fassin presa en l'espectador per a regosig del sobirà crudel.

Cal evitar, doncs, amb aquest geni únic els acostaments, les comparacions literaries. Quan ara, per una coincidència de morts s'abúsarà de comparar-lo amb l'espanyol Cervantes, pensi's quina diferencia de joia els separa. La ironia de Cervantes és resignació, i desil·lusió la seva serenitat. Els qui en art se reclamen del nom de Shakespeare, sàpiguen el que volen. Pensi si accepten el seu terrible jòc; si són capaços, per damunt de tot altre interès, de crear joia, joia, sempre joia, amb el mal, amb el dolor, sense protestar, sense maleïr, sense ubriagar-se, guardant una serenitat puríssima en força d'ésser crudel.

Tal volta quan un home nostre, essencialment mediterrani, així ha penetrat en la pregonesa de la joia shakespeariana—pot ser la que el pobre adolorit Nietzsche desitjava i desitjant-la s'hi va consumir—tal volta torna en si, l'home nostre, i es troba en l'estat de qui desperta i s'inquieta d'haver-se trobat a to amb un mal somni, d'haver-s'hi complagut, esdevingut unes hores diferent d'ell mateix. Llavors tal volta la claror radiosa del nostre matí li portarà una indefinible mena de vergonya. I desitjarà, potser, oblidar el joiós sobirà del nord amb qui ha passat hores nocturnes d'ubriagant companyia. Sobre tot si pensa que, a fora, en l'aire transparent i en la llum matinera, enfront la mar de somriure innumerable, vora el pòrtic d'un temple harmoniós, un company altrement serè, l'espera. La seva serena figura, la seva pura veu li seràn ara confortadora companyia.

Sòfocles...

J. FARRÁN I MAYORAL.

(1) Pierre Lasserre.—Le Romantisme français.

VENUS I ADONIS

(FRAGMENT D'UNA TRADUCCIÓ DEL POEMA DE SHAKESPEARE)

Llavors... mirèu! Des d'un proper brossall,
un euga jova, de bon port, fogosa,
veu al de Adonis mal-inquiet cavall,
i amb renills i esbufecs s'hi acosta airosa:
i en sentir-la, la renda el cavall trenca,
d'una estrebada, i envers ella arrenca.

Salta imperiosament, renilla i bota,
i romp l'obrada cingla en un instant;
pica d'unglots, i apar que el sò rebota
des del dins de la terra amb tro esclatant,
trenca entre dents el mós de ferro, i's treu,
dominador, ço que el menava arreu.

Ses orelles es drecen; là crinera
s'arriça undosa en son bell arc de coll;
beu aire per sos nassos, i en fumera
vaporosa el retorna al aire moll;
i els ulls, que altius flamegen, fan palès
l'ardor que el mou i son desig quín és.

Trota uns cops, com si el pas s'anés comptant,
amb blana majestat i senzill port;
i altres s'alça de mans, cabriolejant,
com si digués: «Mireu si en só de fort!
I ho faig tot per que es preni bé de mi
a femella gentil que veus ací!»

Què li fa que son amo el cridi aïrat,
o li llenci algún ep! o un mot festós?
Quí el fre recorda o l'esparó acerat,
ni el bell arnés o el parament vistós?
Ell veu la seva amor i res més veu,
puix res més que ella son desig atreu.

Quan un pintor venç la mateixa vida
dibuixant un corcer de perfecció,
natura davant l'art resta encongida,
i enfront del viu sembla el pintat millor;
i així venç a tot altre aquell corcer,
en figura, bon pas, colô i poder.

Peu rodó, xic d'orelles, els ulls grans,
fi de rems, fi de pel, gropa lluit,
alt de creu, poques crins, cua abundant,
nas obert, el cap xic, ample de pit,
tot ho tenia aquell corcer perfet;
sols mancava al breu llom, un brau genet.

M. MORERA I GALICIA.

PREFACI DE LA INTRODUCCIÓ A LA VIDA DEVOTA DE SANT FRANCESC DE SALES

Per a satisfacció teva, lector, i també meva, llegeix, mercè sia, aquest Prefaci. Glicera, la florista, sabia amb tanta gracia disposar i combinar les flors, que amb unes flors mateixes feia una gran varietat de toies; tant, que el pintor Pausias restà enrera volent competir amb ella, puix no va mudar sa pintura de tantes maneres com Glicera feia els seus rams; així el Sant Esperit disposa i ordena amb tanta varietat els ensenyaments de devoció que ell dóna per les llengües i les plomes de sos servents, que la doctrina essent sempre la mateixa, els raonaments que se'n fan són ben diferents, segons les diverses maneres com són compostats. Jo, cert, ni puc ni vull ni dec escriure, en aquesta Introducció, res més que ço que ja s'és publicat per nostres predecessors; i així, són les mateixes flors, les que jo et present, lector meu, mes la toia que n'he fet serà distinta, a causa del divers agençament amb què hi són combinades.

Quasi bé tothom qui ha tractat de la devoció ha escomesa la instrucció de persones molt apartades del tràfec del món, i, quan no, han ensenyada una mena de devoció que condueix a aquest total allunyament. Mon intent és d'instruir els qui viuen dins les viles, en família, a la cort, i que, per la condició llur, són obligats a fer una vida comú quant a l'exterior, els quals, ben sovint, amb l'excusa d'una pretesa impossibilitat, ni tan sols volen pensar empendre una vida devota, creient-se que, així com certs animals no gosen tastar la grana de l'herba que en diuen *Palma Christi*, tampoc l'home ha de pretendre la palma de la pietat cristiana mentre visca en mig dels afanys temporals. I jo els faig veure que, així com les mareperles viuen al mig de la mar sense enviar-se ni gota d'aigua marina, i que vers les illes Celidònies, també al mig de la mar, hi ha deus d'aigua molt dolça, i que la piratusta voleia per entre les flames sense abusar-se les ales, així pot un ànima vigorosa i constant viure al món sense rebre'n cap humor mundana, trobar dolls d'una dolça pietat en mig de les ones amargants del segle i voleiar entre les flames de les concupiscències terrenes sense abusar-se les ales dels sants desitjos de la vida devota. Es ben veritat que és difícil la tasca, i per ço vol-

dría que molts hi esmercessin llur treball amb més daler que fins ara, com jo, per més feble que sia, en faig un assaig amb aquest escrit, per tal d'ajudar tant com puc els qui amb cor generós faràn aquesta digna tasca.

Mes no és estat pas per ma plana voluntat o franc voler meu el publicar aquesta Introducció: una ànima verament honorable i virtuosa, havent rebuda, temps ha, de Déu, la gracia de voler aspirar a la vida devota, demanà ma direcció espiritual; i jo, que li estava molt obligat i que molt de temps abans li havia notada molta disposició per a aquest disegni, vaig empendre amb gran cura l'instruir-la bé, i, havent-la menada per tots els exercicis convinents a son desig i a sa condició, li'n deixí memories per escrit, per tal que ella hi trobés ajut a sa necessitat. Ella, després, les mostrà a un molt savi i devot Religios qui, estimant que d'altres en podrien treure profit, m'exhortà molt que les publicqués; i no em vaig jo fer pregar massa, perquè sa amistat dominava prou ma voluntat, i son juí era de gran autoritat sobre el meu juí.

Ara, a fi que el conjunt sia més útil i agradable, ho he revisat, i quelcom hi he posat d'ordre, afegint-hi molts avisos i ensenyaments propis a mon esguard. Mes, tot això ho he fet quasi bé sense tenir lleguda; i per ço no hi veuràs un pla, sino sols un munt d'advertiments de bona fe, explicats amb paraules clares i de bon entendre: al menys així he procurat fer-ho. I, quant és el bell parlar, ni tan sols he volgut pensar-hi, tenint com tinc prou coses a fer.

Endreç mes paraules a Filotea, perquè, volent ajustar al profit general de moltes ànimes ço que primerament havia escrit per a una sola, l'anomenà amb un nom comú a totes aquelles qui volen ésser devotes; car, Filotea vol dir amadora o enamorada de Déu.

Esguardant, doncs, en tot això, una ànima qui, pel desig de la devoció aspira a l'amor de Déu, he fet aquesta Introducció en cinc parts, en la primera de les quals jo intent, per algunes demostrances i exercicis, convertir el desig de Filotea en una entera resolució que ella fa finalment, després de sa confessió general, per una ferma protesta seguida de la sagrada Comunió, en la qual, donant-se a son Salvador i rebent-lo, entra

ella a sa benaurada amor. Fet això, per dur-la més avant, li mostro dos grans mitjans d'unir-se més i més a sa Divina Majestat: els Sants Sagraments, pels quals el bon Déu ve a nosaltres, i la santa Oració, per la qual ens atreu vers ell; i heusaquí la segona part. En la tercera, li faig veure com s'ha d'exercitar en moltes virtuts més propies per avançar, sense pendre cura sinó de certs advertiments particulars que ella no hauria sabut trobar enlloc més ni per si mateixa. En la quarta, li faig descobrir alguns paranys de sos enemics, i li mostro com ha de desfer-se'n i passaravant. I, finalment, en la quinta part li faig tenir un poc de recolliment per refer-se, pendre halè i restaurar ses forces, per tal que pugui ella després guanyar camí més sortosament i avançar en la vida devota.

El nostre temps és molt fet a la seva, i ja preveig que molts diràn que no pertany sinó als religiosos i gent de devoció l'ensenyar, així en particular, el camí de la pietat; que això vol més lleure del que pot tenir un Bisbe al davant d'una Diòcesi tan pesant com la meva, el qual s'ha de donar a coses més cabals. Mes jo, car lector, jo et dic, amb el gran sant Dionís, que pertany particularment als Bisbes el perfeccionar les ànimes, com sia que l'ordre llur és el suprem entre els homes, com el dels Serafins entre els Angels: així és que en cap altra cosa poden destinar millor el temps. Els antics Bisbes i Pares de la Iglesia n'estaven, si més no, tant com nosaltres, de llurs càrrecs, i no deixaven per ço de tenir compte de la conducta particular de moltes ànimes que corrien a llur assistència, com es veu per les cartes llurs; imitant en això els Apòstols, els quals, en mig de la collita general de l'univers, espigolaven també en qualque indret privilegiat amb especial i gran cura. ¿Quí hi ha que no sàpiga que Timoteu, Titus, Filemó, Onèssim, santa Tecla, Appia, eren els estimats fills del gran sant Pau, com sant Marc i santa Petronil·la ho eren de sant Pere? (Dic santa Petronil·la perquè, com ho proven doctament Baroni i Galoni, no fou ella filla carnal, sinó solament espiritual, de sant Pere.) I sant Joan, ¿no escrigué ell una de ses cartes canòniques a la devota dama Electa?

Sé prou que és una pena conduir les ànimes en particular, però és una pena que conorta, semblant aquella dels segadors i veremadors, que mai se senten més contents que en estant ben enfeinats i atrafegats; és un treball que descansa i revifa el cor per

la suavitat que en reben els qui l'emprenen, com fa el cinamom amb els traginers de l'Arabia feliç. Es diu de la tigressa que, en trobant el cadell que el caçador deixa al camí per entretenir-la mentre ell s'emporta el restant de la cria, ella se l'enduu, per més gros que serà, i, més lleugera que si no anés carregada, corre a sa espluga per salvar-lo, alleugerint-li el pes l'amor natural. ¡Quant més un cor paternal pendrà, de bon grat, cura d'un ànima que ell trobarà desitjosa de santa perfecció, portant-la al braç, com fa una mare amb el fillet del seu cor, sense sentir-se d'un feix tan amat! Cal, però, sens dubte, que sia paternal aqueix cor: i heusaquí perquè els Apòstols i varons apostòlics anomenen llurs deixebles, no solament fills, sinó, encara amb més tendresa, fillets.

Altrament, mon amable lector, és veritat que jo escric de la vida devota sense ésser devot, mes no sense desig d'ésser-ne, i encara és aquest afecte el que em dona coratge d'instruir-te. Car, com deia un gran home de lletres, el bon mitjà d'apendre és l'estudiar, el millor és l'escoltar, i el més bo, l'ensenyar. Sovint ve (diu sant Agustí, escrivint a sa devota Florentina) que l'ofici de donar serveix de mèrit per rebre, i l'ofici d'ensenyar, de fonament per aprendre.

Alexandre va fer pintar la bella Campaspè, de la qual estava enamorat, per mà de l'incomparable Apelles; i Apelles, de tant contemplar la Campaspè, a mida que anava dibuixant els perfils damunt la tela, anava ensems gravant-ne l'amor en son cor. I en va restar talment apassionat, que Alexandre, havent-ho conegut i compadint-se'n, la li'n donà per esposa, privant-se per amor d'ell de la més cara amiga que tenia en el món. I en això, diu Plini, mostrà ell la grandor de son cor, tant com si hagués guanyada una molt gran victòria. Ara bé: em sembla, lector amic meu, que, essent jo Bisbe, Déu vol que pinti sobre els cors de les persones, no solament les virtuts comunes, mes encara sa caríssima i ben amada devoció; i jo ho escomet de bon grat, tant per obeir i fer mon deure, com per l'esperança que tinc que, gravant-la en l'esperit dels altres, el meu, per ventura, n'esdevindrà santament amorós. I si mai sa Divina Majestat me'n veu vivament apassionat, me la donarà en eternal desposori. La bella i casta Rebeca, abeurant els camells d'Isaac, fou destinada a ésser-li esposa, rebent, de part d'ell, arrecades i braçalets d'or: i així jo'm promet de la immensa bonesa de mon Déu que, menant jo ses cares ovelles a les aigües saludables

de la devoció, pendrà ell la meva ànima per esposa, posant a mes orelles paraules d'aurades de la seva santa amor, i en mos braços força per a fer-les ben fetes; car en això està l'essència de la devoció que jo demàn

a sa Majestat em vulga donar a mi i a tots els fills de l'Església, a la qual vull ara i sempre sotmetre mos escrits, mes accions, mes paraules, ma voluntat i mos pensaments.

FREDERIC CLASCAR, trad.

MORALITATS I PRETEXTOS

Deia el Maragall als poetes:

—Escolta't i fes el que vulguis.

Alguns estafàn la veu maragalliana i diuen, diu:

—Escolta'm i fes el que jo vulgui.

* *

Com aquestes pintoresques agrupacions teatrals de barriada que s'anomenen *Quadres d'aficionats* tenen totes el soci tartamut que és el jove actor més desinteressat i entusiasta, així en els agrupaments poètics mai no falta el jovincel il·luminat d'inspiració tartamuda que multiplica la seva bona voluntat amb insistència apostòlica.

* *

Malfieu-vos d'aquests companys qui, com els candidats en període electoral, s'interessen vivament per les vostres coses.

* *

Quan un crític descobreix l'autor novell, d'ànima de poeta deslligat de la moda literària, podem sospitar que no sab el que és la moda ni el que és la poesia.

* *

S'estava l'home enginyós tot sol en un recó de la botiga i de tant en tant el mestre botiguer, atrafegat amb el seu treball, li deia, diu:

—Dispensi que no li doni conversa.

L'home enginyós responia:

—No cal; jo faig conversa amb mi mateix.

* *

Siem valents en les nostres valoracions espirituals.

Acceptem o rebutgem la dignitat de poeta o la professionalitat d'escriptor en judicar els altres.

Però no tolerem que la nostra gent faci dels poetes catalans i dels escriptors catalans una catalogació per quotes contributives d'amistat.

I arribem a fer impossible en els nostres diaris elogis seriats com aquèsts:

El nostre leader o el nostre Director = Poeta essencial de Catalunya.

El nostre amic i company = eminent poeta.

El nostre bon amic = distingit poeta.

El nostre amic = pulcre poeta.

El nostre col·laborador = discret poeta.

El nostre suscriptor = simpàtic poeta.

* *

L'endemà d'una campanya electoral violent i agitada, el periodista d'ànima ingènua, ressenyant una reunió pública deia, diu:

—Cap dels concurrents a la reunió no pronuncià ni un mot incorrecte.

* *

Tot d'una que hem criticat abastament l'aparell estranger o el quadern d'acurada impressió o el llibre de polida relligadura, és costum de dir per atenuar l'aspror de la crítica:

—Quan farem això nosaltres!

* *

No puc fer-hi més. Sempre que en les festes d'homenatge algún escriptor eminent llegeix una quartilla *plena de sinceritat*, penso que la quartilla devia ser buida.

* *

Nosaltres substantivem, que Déu ja posarà els adjectius.

* *

Tots coneixem l'home de sentiment, cregut que parlant-nos de Vos fa professió de fè literaria.

* *

Observem com les ressenyes literàries més pròdigues de noms d'autors són les que més obliden els títols de les obres.

I quan un comentarista ha penetrat l'esperit de la vostra obra i en fa citacions, és molt possible que hagi oblidat el vostre nom.

Gloria llunyana que no coneixem encara!

* *

Lector, lector, t'endevino en el posat que llegeixes pensant ço que podràs dir de la teva lectura.

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

POESÍA CATALANA

LA REVISTA publica avui, per segona vegada, versos d'una poetessa altrement inèdita: la Mercè Vila. Ben segur que pocs senyals de vigoria hi ha més eloqüents en la nostra Renaixença que aquesta tot just incipient, però ferma actuació femenina. D'aquestes poesies de la Mercè Vila no se'n pot dir justament que'ns donin el plaer neguitós d'una prometença. Es tracta millor d'un grau més avançat de voluntat: una realitat encara no arribada a la seva concreció però que ja ens mostra tots els elements: ells ens asseguren que, sia quin sia el cristall, sempre ha de ser una sorpresa bona. Perxò és un punt d'interrogació, molt serena, l'única crítica que LA REVISTA gosaria fer dels versos de la Mercè Vila.

FACI'S LA VOSTRA VOLUNTAT

«No està en la mà de l'home el seu camí»
m'ha cridat des del cel una veu clara.
«Senyor—he dit—pot-ser haig de fugí
del paratge on he romàs fins ara?»

Quina empenta d'eix lloc m'arrençarà?
—Sobtadament, ma pensa s'esgarría.—
Soc la branca que el vent esqueixarà
un vespre tardoral, en sa follía?

Sigui allà on sigui que mon ocult fat
vulgui posar sa petja inesborrable,
humil faré la vostra voluntat.

No s'ou Vós qui comanda el món sencer?
Vostra destra no es veu, però és palpable,
destruint i creant a son voler.»

MON AMOR

Mon amor no té passió,
—que ella sola l'occiría—
mon amor és com la flô
que el perfum al vent envía.

Mon amor té serenô
i és mesclat de melangía,
mon amor té la faisó
de la posta d'un bell dia.

ABRIL

Còm m'agrada mirar a la planuria,
els jorns d'abril, quan són florits els prats,
i l'oreig tot baixant a la boscuria
la verdor escabella dels sembrats!

Còm me plau, cap enllà a la llunyania,
quan les cases i els arbres són finits,
endevinar del mar la blava via,
sempre inquieta, com nostres esperits.

Al mes d'abril el cel la terra besa
amb raigs de sol i pluja ben estesa,
ornant-la amb un mantell quasi reial.

Cada dia que avença en sa carrera,
li posa un nou joiell la primavera
al caure la rosada matinal.

EL MEU PREC

El meu prec és com el pi
que no és fet de pompa vana;
el meu prec és com el pi,
que no abat la tramuntana.

D'aquest arbre té el color,
i també la flaire pura;
a l'hivern—que és el dolor—
sa verdor encara perdura.

I viu dalt de la muntanya,
allunyat de gent estranya,
—vull dir l'ombra del pecat.—

Del rei astre les besades
fan ses branques més gosades,
—dolç col·loqui amb l'Amat.—

A MA GERMANA AGNÉS

Tu qui has passat les hores de l'angunia
que el brau pilot sent en la tempestat,
quan de la mar avença la rancunia
i és en perill la barca que ha estimat.

Tu qui el desig del goig has sabut cloure
perquè no fes destorb en ton camí,
i has vist l'oratge, forta com un roure,
i omplir-se el cel de l'arc de Sant Martí.

Ets tan suau com si mai fos estada
la teva vida dintre el negre dol.
El cast amor tremola en ta mirada.

Pot-ser un jorn, quan siguis maridada,
del temps llunyà, vindran com un estol
els clars records, el bes de ta mainada.

MERCÉ VILA.

“GENTE-BIEN” I “CUADROS-MAL”

No fa gaires dies vareig veure una exposició de pintures en una sala que no cal anomenar. Hi havia gran nombre de dames i cavallers. El seu dialecte, la seva indumentaria rica, tot l'aire de les seves persones, me revelaren que havia caigut en una reunió de *gente bien*.

No és el primer cop que tal cosa m'esdevé. En sortir, recordant les altres vegades que he contemplat alhora un aplec de pintures i un aplec de bon to, he confegit una frase, lleugerament subversiva: *gente-bien* i *cuadros-mal*.

A més de la frase he fet algunes reflexions.

La paraula Renaixença té per als meus oïts una sonoritat noble que m'obliga a usar-la amb honrada sobrietat. Per aquesta causa no gosaria dir que en la vida de les gents ocioses de Barcelona s'inicia una renaixença. Però és innegable que d'algún temps ençà les seves festes i festetes troben una ressonància que abans no trobaven.

Sota diverses etiquetes, al·lusives a la vida de societat, periòdics dirigits per homes espirituals, accepten quotidianament un manadet de nimietats ridícules mesclades amb literatura espesa. Apareixen, de tant en tant, revistes dedicades en absolut a auscultar les palpitations del bon to. Algún dia em tentava l'idea de triar les dites més significatives, les expressions més típiques d'aquesta literatura i fer-ne una antologia o florilegi per a deport dels *gourmets* de la niciesa humana. Em manca paciència. Segurament no la faré.

Tinc la sensació que aquesta cosa que anomenem *gente-bien*, va esdevenint una

veritable casta. Em sembla que en la societat barcelonina es poden senyalar amb bastant d'aplom les seves fronteres. Guaito al voltant i oviro un *art-bien*, un *feminisme-bien*, un *pacifisme-bien*, una *religiositat-bien*, un *patriotisme-bien*. O adjectiu tan breu com preciós! Crec, en usar-lo, que expresso amb claretat els matisos que vui expressar; crec que qui ha d'entendre, entén.

La casta dels *gente-bien* no és, a la manera índica, una casta tancada. Al contrari, és un cercle de plebeia elasticitat. Dins de certs límits, manté l'entrada lliure com els grans magatzems. Els vers obstacles que priven de ingressar-hi són més aviat de mena subjectiva. El pintor Joaquim Mir, per exemple, no serà mai un *pintor-bien*.

Hi ha molta, hi ha massa *gente-bien* a Barcelona. Ma fervor patriòtica pot-ser m'aixorda; però jo sento una veu interior que em diu que l'actual nombre de neules és una injustícia que no pot durar.

La renacionalització que avença produirà favorables esllavissades. No és lluny el dia que part d'aquesta *gente-bien* retrobarà la nostra tradició de frevoletat i llausangeria. La seva substància talvegada no serà millor; però la vida de tots esdevindrà més dolca. Tindrem Teatre i tindrem Novel·la.

Jo no desitjo que desaparegui, en absolut, aquest pintoresc conglomerat que em feia parlar. Però cal reduir-lo a límits estrictes. La *gente-bien* ha d'ésser com una diminuta piga artificial en el rostre formós de Barcelona.

CARLES SOLDEVILA.

ESCUPLTURA CATALANA

ESCOLA

I

Un estil és la valor universal d'una significació, elevant-se a una expressió definitiva i senyalant-se per aquesta universalització. No és un terme i un moment de procés, en quant a la seva referència a una resultant, sinó la consideració d'aquesta per la valor universalitzant que ella assenyala—L'estil, no és una resultant formulada a l'avençada, extrínsecament a ço

que aquesta universalització assenyala: ço és, no un subjecte d'estètica, fòra dels termes i del procés de la producció artística, i exterior a ella. No una resultant que degui proposar-se, sinó la resultant implícita dins d'aquell procés i d'aquella valor universalitzant.

L'estil és la expressió universal d'una significació: i per això no senyala un moment, ni una resultant extrínseca a aquèlla, perquè si es senyala per ésser una valoració

universal, està en el procés d'una definició. —Fer que una significació particular i nacional esdevingui, superant-se dins de la seva condició mateixa, i esdevenint categoria—ço és, dins els termes de la nostra estètica, definint-se—una valor universal, és crear un estil.

Per això és que, referint-se a l'art escultòrica, podria N'Eugeni d'Ors, en una glosa que ja hem comentada, constatar que un estil és, en escultura, quelcom de definitiu, i que en aquesta ja no pot res inventar-se; ço és, que la escultura és una cosa definitivament creada i ja completa.—Si entenguesim l'estil, estimant-lo dins de la valor i de la consideració d'una resultant, senyalaríem amb això que tota producció escultòrica deu ésser una actuació, la qual deu proposar-se un subjecte, i atendre's a una resultant extrínseca a ella mateixa: ço és, que per a ella seria impossible una actuació de creació i d'invenió. Però, entenent-lo com a quelcom que ens assenyala una valoració universal, entenem, que la escultura pot crear un estil, pot actuar en funció de creació,—ço és, de definició,—per quant, precisament, l'estil rau en aquesta definició, ço és, afirmant una categoria universal.

Per això nosaltres, a l'establir dins de la Escultura Catalana la consideració d'una valor clàssica, devem, d'una manera precisa, desllindar els dos termes de *esculptura classicista* i *esculptura clàssica*. Si per a la nostra Escultura, el classicisme fos la consideració del primer clacissisme, i, en conseqüència, la consideració d'una resultant extrínseca i dogmàtica, ço és, un terme de repetició, l'actuació i el moment d'aquella seria dins d'una manera classicista; però si del primer classicisme n'aprenem el que hi ha de valor universal i el procés de la nostra Escultura està, en la nostra significació nacional,—consixent-la i definint-la,—elevant-la a un moment universal, la nostra serà una manera clàssica, i aquest serà el nostre classicisme.—Classicisme, així, és ço que considera i senyala la nostra valor universal: i, pel mateix, no ens mostra una resultant, sinó un principi. I, dins de la nostra significació nacional, la nostra manera clàssica no està en la repetició d'una resultant i en pendre aquell classicisme com el subjecte de la repetició; ço és, veient el classicisme com quelcom extern a nosaltres i a la nostra valor catalana i individual, sinó, altrament, com quelcom que deu expressar-se dins d'aquesta verificació

mateixa.—Ço és, que la nostra art devindrà clàssica per l'afirmació i la definició de la nostra consideració individual.

El classicisme, per a nosaltres, està en una valoració universal de la nostra significació nacional; ço és, quelcom que devem veure manifestar-se i solucionar-se dins de la nostra significació catalana. — La nostra Escultura i la nostra art, per a afirmar-se com a valor universal, no deu sumar-se dins d'un corrent i de la consideració d'una resultant clàssica, perquè la nostra universalització deu ésser construïda i expressada pel mitjà de la nostra forma i consideració individual. — Crear un classicisme i esdevenir clàssica una cultura significa l'elevació a un principi i una valor universal d'una significació individual: i la nostra significació nacional esdevindrà una civilització i la nostra art un estil, ço és la nostra catalanitat esdevindrà valor universal i esdevindrà clàssica, afirmant i imposant la valor imperialista del nostre nacionalisme.

Es per això, que per a la nostra art, i, particularitzant, per a la nostra Escultura, un estil deu ésser la resultant implícita d'una valor i d'una consideració universal del nostre nacionalisme. — Sumar i inscriure la nostra Escultura dins del procés que senyali la repetició d'una resultant clàssica —i la seva inscripció dins del procés de la estatuària hel·lènica—no es per a ella la conduent a la formació d'un estil; seria aquesta la suma a un classicisme, però aquest classicisme, no es significa per a nosaltres, per l'afirmació universal de la nostra condició nacional.—I en lloc d'una manera clàssica, la nostra actuació seria, i dins d'ella es mouria la nostra art, una actuació i una manera classicista.

La nostra tradició i l'element que afirma la nostra valor universal, està en la nostra condició llatina i en la nostra condició de gent mediterrània abocada a la mar de les civilitzacions clàssiques.—D'aquesta mar, i per ella ens vingué Afrodita, constituint mediterrània la nostra significació i posant-nos de cara a la mar. Però Afrodita, en venir a nosaltres, s'és esdevinguda tota nostra: ha continuat essent de marina, però s'és entrada terra endins, fins a esdevenir catalana i tant nostra com si entre nosaltres hagués nascuda. Tot conservant-se com una missatgera, s'és assentada entre nosaltres. I avui a Afrodita, més que hel·lènica, ja la tenim i la comptem com una cosa nostra; i si ella nasqué en la mar grega pot

també,—sempre de cara a la mar, sempre llatina,—nèixer, esplendent i viva, entre nosaltres, com aquella «Venus» de N'Enric Casanovas que tant bé coneixem.

I per això, és que la nostra universalització i la nostra afirmació clàssica ja no deuen ésser fetes mirant i coneixent una Afrodita hel·lènica, i mirant enllà de la mar.—Perquè Afrodita viu entre nosaltres és que, mirant a la terra, coneixent i afirmant la nostra significació catalana, construirem la nostra valor universal i clàssica. Afrodita, pot ésser entre nosaltres, i viure-hi, i això és perquè ella s'és esdevinguda catalana. Afirmem aquesta valor catalana, mirant de cara a la terra, i afirmarem la nostra valor llatina i la nostra valor clàssica; perquè Afrodita de la mar ens vingué i enllà de la mar també hi té existència i culte.

La expressió universal de la nostra condició nacional i catalana és l'afirmació de la nostra valor llatina i la del nostre classicisme. El que la nostra significació individual esdevingui una valor universal, és el camí d'aquella afirmació.

I això és el que representa, dins de la nostra construcció nacionalista «La Ben Plantada».—«La Ben Plantada» universalitza i afirma la nostra significació nacional, perquè exposa la valor universal d'una Teresa catalana; eleva una Teresa anècdota a categoria, fent-la esdevenir Ben Plantada, i per això és que senyala una definició i l'afirmació universal de la nostra significació.

Però la Ben Plantada és quelcom que anècdoticament, individualment, no té una existència.—Individualment i com a anècdota, coneixem una Teresa; però la Ben Plantada, que és una categoria, i dins del nom de la qual hi viu el record de les Tereses que coneixem;—que és una Teresa anècdota, una d'aquestes Tereses maques esdevinguda símbol de la raça, que parla un català pur i escaient i qual existència precisa abans d'ella la de l'Auzias Marc; que es mou i la coneixem entre porxades neoclàssiques, i a la vora de la mar, i dins d'un poble que es mou tot ell dolçament sota del seu imperi, amb una mesura i una alegria tota càl·lida i amable,—és quelcom que ens senyala, no l'instint de la raça movent-se cegament, sinó aquest instint esdevingut raó, ordenat i mantingut segons una llei de seny i de mesura.—Aquest ordre i aquest imperi de la Ben Plantada, no és pas el de la Teresa que poguem conèixer: en la Teresa maca, la nostra amiga, pot ser-hi aquest

ordre, i pot manifestar-s'hi aquest imperi, i tots el podem veure i sotsmetre'ns-hi; però ni aquest ordre ni aquest imperi hi obeeixen, com en la Ben Plantada, al manament d'una llei de seny i de mesura, sinó que obren obscurament, movent-se segons un instint. I la Ben Plantada, i tot el seu imperi, i tot allò a que la seva influència arriba, és quelcom que sols viu per una superació i una unilització d'aquesta Teresa: la Teresa, se'ns ofereix, vivent i olorosa, amable i dolçament, com a catalana que és, i nosaltres sentim obrir-nos-hi una dolça amor: però cal, per a que coneguem la Ben Plantada i per a que aquella Teresa esdevingui símbol, que es superi a ella mateixa i s'universalitzi, esdevenint categoria.

La Ben Plantada no és l'anècdota, no és la Teresa amiga nostra: però, si abans que ella, i dins d'ella, no existís la Teresa anècdota, individual, no podria aquella manifestar-se; perquè ella, que és aquesta Teresa devinguda valor universal, necessita de l'anècdota i l'expressió individual per a que visqui i s'expressi. Necessita del fons obscur de la seva catalanitat per a superar aquèsta. Per això la Ben Plantada és essencialment,—i d'aquí tota la seva valor,—catalana. La Ben Plantada parla en català, i quan diu el seu nom ho fa a la manera nostra; i la seva valor universal rau d'una manera plena en l'afirmació vivent i categòrica de la seva condició catalana.—Això ens diu que la seva catalanitat, és en ella quelcom de substancial: que ella és finament de raça, finament poble. Però també, per tal com n'afirma la seva valor universal, és d'aquest sentit de raça, i d'aquest sentit callat i obscur de la seva catalanitat, una superació, elevant-se a una categoria i elevant la nostra significació nacional a una valor d'imperi.

Tota la definició de la nostra catalanitat hi és compresa en «La Ben Plantada». L'Ors, presentant-nos-la, «defineix, compta, mesura». I diem d'ella que és perfectament una filosofia i una estètica nacional.—Que ens és exposada, amb la coneixença d'una Teresa, i amb ella, de tota la seva significació, que és la nostra significació catalana: ço és, la coneixença del nostre sentit de raça i del nostre sentit de poble. I que ens n'exposa, també, la seva poixança imperialista i la seva valor universal.

Perque sempre una estètica és la superació a una coneixença; i, així, superar una filosofia és formar una estètica.—Superar una significació nacional, és, definint-la, fer-la es-

devenir una valor universal. I quan aquesta superació es produeix dins d'una cosa viva, esdevenint l'anècdota i l'individu un símbol, que és quelcom de viu, aquesta estètica és una valor tota viva i eficient.—Així «La Ben Plantada». «La Ben Plantada» senyala una valor d'imperi, perquè supera la nostra significació nacional i, definint-la, eleva aquèsta a una expressió universal. La Teresa, individu i anècdota, es supera, definint-se, i vivent dins d'ella mateixa: conservant tota la seva valor de cosa viva i bategant, esdevé símbol.

I per això aquesta és una estètica i una estètica nacional qual valor és una cosa latent, quelcom que està entre nosaltres i que veiem i vivim.—Aquesta Teresa la coneixem, hi parlem, i és la dels nostres festeigs; coneixem les porxades que l'acompanyen, i les palmeres del seu jardí, i el poble on estiueja; expliquem la seva sòn en les vetlles del Casino i coneixem la colonia del poble que l'acull i que és el seu imperi. I al voltant nostre hi veiem com es manifesta aquest imperi i aquesta influencia de la Ben Plantada, i en la Teresa, que se'ns apareix i la estimem, aprenem a conèixer-la i estimar-la.

I és que ella és el símbol viu i latent de la nostra nació.—La Ben Plantada és quelcom qual arrel està en la nostra més íntima entranya, perquè és el símbol i la definició viva de la nostra significació i per això senyala damunt per a les nostres coses, una valor universal, i una valor clàssica. I arreu on hi considerem l'instint com quelcom de ordenat i movent-se segons una llei de mesura hi coneixerem i veurem manifestar-s'hi, l'imperi i la influencia de la Ben Plantada.

I aquesta expressió que informa la valor universal de la donzella símbol és la qui deu informar la nostra civilització i és ella el nostre classicisme. Si una «Venus» pot ja nèixer entre nosaltres, i amb això el nostre sentit de raça mira de cara a la mar, la nostra afirmació catalana és també, alhora, la nostra afirmació llatina i aquèsta la que afirma la nostra valor universal.—La Ben Plantada, que tan finament respònd al sentit de raça, respònd pel mateix que tant s'hi atén a la seva significació llatina. Com una porxada neo-clàssica, tan catalana, tan nostra i amb un caient de cosa dolça i casolana que per això no deixa de parlar-nos de marina i recordar-nos la seva significació llatina i la seva tradició clàssica.

Perquè respondre al sentit de raça és també respondre a la nostra llatinitat. La «Persuassió» de l'Enric Casanovas, que d'una manera tant neta i tant explícita hi respònd i s'hi atén, no per això deixa de recordar-nos que, abansque ella, la «Venus» era nascuda; i entre ambdues no deixem d'establir-hi—ni podríem—un íntim lligament.—Aquella «Venus» és ja quelcom que té carta de naturalesa entre nosaltres: no ens sembla que ella ens sigui vinguda d'enllà de la mar, sinó que sigui nascuda en la mar nostra, arràn mateix de les nostres platges. I la «Persuassió» plena de llum podem dir que és nascuda de cara a aquesta mar: inconfundiblement catalana, amb una duresa que tal volta si vingúés d'enllà de la mar no duria, no per això deixa de recordar-nos aquest més enllà, que està en el més obscur i més íntim sentit de la nostra tradició.

MARTÍ CASANOVAS.

LLETRES

«SONATES» de Joan Molas Valverde. Prefaci per Apel·les Mestres.—Impremta de Fidel Giró.

Ens dol l'haver de parlar d'aquest llibre, el primer llibre d'un autor novell, amb paraules que no li han d'ésser gaire amables. Però elles són sinceres, i el nostre judici respònd al concepte que tenim de la actual poesia catalana. Totes les circumstancies: presentació—que, més que d'un llibre de versos, sembla d'una memoria oficial o d'un llibre d'estadístiques—, pròleg—en el qual, amb llenguatge ben poc literari es diuen *coses* menys literaries encara—tamany, títol, subtítol, tot això, en veritat, no era pas aposta per a empendre amb simpatia

la lectura de tal llibre. Tot éns deia a chor que teníem entre les mans quelcom d'inactual.

Diu que poques vegades són decebudes les primeres impressions. Amb aquest llibre n'acabem d'heure la confirmació. Inactual de pensament, inactual de llenguatge, inactual d'estructura, aquest llibre ens fa l'efecte que estava escrit des del temps floralesc i que fins ara no s'ha donat al públic. Compteu, compteu deu, vint anys d'evolució intensa de les nostres lletres i veieu-ne els òpims fruits en una comparació general! No podem compendre un llibre

com aquest, que tan poca cosa manifesta de la nova faisó poètica,—quasi podríem dir que de aquest temps només en té la data, 1916—; un llibre on se parla encara de princeses captives i es diu que els pins són romàntics (una forma tan pura de classicisme com és el pi!). Nosaltres voldríem que l'autor d'aquest llibre ens donés quelcom de més subjectiu, quelcom de la propia vida i del món que el rodeja, no imaginacions i fantasies incongruents que, a més de la veritat de les coses reals, àdhuc la veritat poètica rebutgen. La ment del poeta pot crear mitologies i transfigurar lo real en lo ideal, però fins a cert punt; no crear absurditats que, a més d'absurditats, són extrafiguracions mancades de sentit estètic. No per altra cosa els romàntics ens desplauen terriblement.

Inactual de llenguatge hem dit que era també aquest llibre. No ens ho negarà el qui llegeixi paraules com *vertent, susurre, alocada*—que sembla que l'autor es complau en repetir—l'ús de l'article neutre *lo* com a masculí, una superabundancia molt segle XIX de qualificatius grandiloqüents com *sublim, solemniat, immens*, i combinacions com aquestes: *marxarà lenta, mes dia tras dia, i humil camí de la muntanya*—que constant menes an el cim.

Diu l'Apel·les Mestres en el prefaci—un prefaci ple de generalitats, imprecís, que podria aplicar-se a qualsevol versaire, perquè, en resum, no diu res—: *Jo no sé si tot lo que diu és molt original*. Ja és rar que un mestre en gai saber com l'Apel·les Mestres, posat a fer un pròleg, no sàpiga això. Nosaltres li direm: sincerament, no veiem en aquest llibre molta originalitat, sinó el contrari; i és per això, precisament, que ens sembla desplaçat, perquè hi veiem reproduïts una serie de tòpics literaris *ancien régime*; i quan un autor escriu amb fórmules usades, com fa molt sovint l'autor de *Sonates*, mancat de inspiració per a fer-se el seu dialecte literari anomenant les coses a la propia manera, talment com en el temps adàmic, mai no serà original, o, en tot cas, la seva originalitat quedarà anul·lada sota la forma treballada amb èmfasi. Quan el poeta no pot tenir aquella simple inconsciència que predicava en Maragall—aquella inconsciència que gairebé només la trobaríem en les èpoques primitives del món, verges de tota cultura—ha de tenir, per a substituir-la, una alta pruija d'independència i d'originalitat per a dir quelcom de nou—si és que la vida i l'ànima humana serveixen encara secretes revel·lacions—o, al menys, per a donar als vells pensaments—segons la dita francesa—noves formes manifestatives, malgrat algú digui encara que *no s'han de fer esforços ni contorsions per a ser original*.

Diu, també, l'Apel·les Mestres: *Una qualitat excepcional de l'autor d'aquestes SONATES—i molt digne, per cert, d'ésser tinguda en compte,—és la seva musicalitat*. Es lamentable que s'enganyi la gent—ignoscent d'aquestes coses—amb això de la música. Hi hagué un temps,

que l'autor de *Sonates* sembla voler restaurar—que, quan un poeta anava a dir en versos el seu pensament es preocupava més de la música que del pensament mateix. I es gronxava orgullosament en artificioses combinacions rítmiques, produïdes per la més insòlita varietat de metres, com un acróbata en la plaça pública, més atent a la onomatopeia que no a l'esperit del seu treball, que desapareixia sota el borbolleig de les paraules ben sonants. I és veritat que feia bonic a la orella aquella dolça harmonia, encara que semblés de chor d'En Clavé, amb alguna mal dissimulada dissonancia, passant del to humil i ingenu de la cançó pastoril a l'ampulós ressò de la trompa èpica. I la gent s'hi donava cegament a aquest sortilegi, que era un cant de sirena, i àdhuc, en el seu concepte, la música era un sinònim de poesia, i allà on no hi havia música semblava no haver-hi poesia. I fins algú podia creure que era millor poeta el qui més condicions reunia de musicalitat. Com si volguéssim sostenir que l'escriure bé consisteix en fer bona lletra.

Venturosament hem retornat, anem retornant encara, a les formes clàssiques estatuides per una llarga tradició; la forma de l'estram és renovada i es buida la poesia en motlles de clara simplicitat com és l'hendecasíl·lab i les estrofes de vuit i nou versos, que tan graciosament plasmen els mallorquins. I quan un poeta trenca els motlles tradicionals—que per alguna cosa han subsistit a través del temps—no és per a crear més difícils artificiositats, tant com sonores buides, sinó per a donar a la seva expressió una forma més lliure i més folgada, com una túnica al vent: d'aquí la versificació en versos irregulars, sense obeir a cap cànon determinat de tècnica sinó a la llei del ritme interior, providencial, inarbitrat.

En aquesta simplificació de les formes mètriques, en aquest deseixir-se de les combinacions forçades que tan abundaven anys enrera entre nosaltres—i que els castellans encara, alguns, conserven—hi veiem un clar senyal de maturitat, hi veiem el predomini del poeta sobre l'artista, de la poesia sobre la música. No perquè la música hagi desaparegut, que es conserva més pura i més profunda, sinó perquè ha perdut aquella preponderancia d'un temps, i, en associar-se a la poesia, no és per a pendre-li imperi, mes per a ajudar-la en el seu vol, com a l'ocell les ales.

Aquest procés de simplificació, aquest renunciar a l'*artifici* en bé de la *gracia*—d'altra manera, aquest classicisme de la forma—que la nostra poesia moderna assoleix, és el mateix procés que han seguit, individualment, els genis. Goethe digué, ja vell, que moltes de les poesies de la seva joventut podien ésser reduïdes a la dècima part sense perdre res del seu contingut essencial.

Es per això que hem volgut parlar d'aquest llibre de *Sonates*, batejat desde el títol a la úl-

tima composició amb termes de tècnica musical, per a desfer alguns prejudicis *démodés* que encara imperen entre certa gent; per a demostrar que, ben mirat, la música en poesia no és tan digne de tenir-se en compte com sembla,

encara que sigui molt preable i doni a la expressió poètica un atribut més de bellesa que mai no gosariem negar.

JOAN ARÚS.

DIETARI ESPIRITUAL

COMMEMORACIÓ CERVANTINA

De tard en tard, com si el nostre viure no fos prou embellit d'aquesta tebior que és la més pura mercè de la benignitat barcelonina (que no saben assaborir els qui parlen de fer ambient), surt, semblant a la festa d'entre setmana, la pensada dels aixerits.

Una pensada no vol dir una iniciativa.

Vol dir més aviat un pretext retòric entre l'acció i la inacció. Com la cita d'un fragment d'En Pi i Margall a propòsit de la discussió morta d'un tema vivent de nacionalisme, o com els guixos simbòlics, ornat de les sales dels casinos, on els vespres i diumenges a la tarda juguen els socis a la manilla.

Les vetllades literàries, bilingües per a més varietat i musicals a l'objecte que no hi manqui fressa, generalment són pensades en acció, pantomimes intel·lectuals, gosariem dir, perquè en elles la paraula no és altra cosa que un moviment mecànic; i d'aquest mecanisme encara pot-ser la pantomima se'n sentiria ofesa.

Els dinars literaris molt sovint són també una pensada. I l'al·liança del naturisme amb l'esperanto i de la vanitat amb el reporterisme gràfic o de la diada del peix amb l'himne a la bandera.

Totes aquestes, però, són pensades que no fan mal a ningú. D'estar per casa. Té tu i té tu, i santes pasqües.

Les pensades que porten cua són les pensades oficials, de R. O. i de «Boletín Oficial», com la cavalcada que en homenatge a Cervantes s'empescaren uns quants bons senyors acadèmics de la de San Fernando, per als quals la investidura genial és una casaca d'uniforme o un títol del ministeri.

No hi ha manera de pendre seriosament els projectes que tenen els seus precedents en les moixigangues carnestolesques de la «Gatzara Continua».

Hom no sab ço que haurien fet les Diputacions espanyoles cridades a la festa i convidades

a l'espectacle. La visió harmònica que en saberuda prosa ens oferien els organitzadors, glossava la concepció de la «variedad dentro de la unidad», que prediquen els «regionalistas bien entendidos».

Restauració dels «antiguos reinos», carroces amb complements de costumbrisme «local», trajos típics, balls populars... Demanin fins que el cor digui prou.

Pensades d'aquestes arreu del món les han patides.

Però arreu del món, al costat del cartró-pedra d'un monument efímer, s'enlaira el marbre del monument civil i els homes d'intel·ligència anul·len les pensades dels acadèmics i els homes de govern no traeixen el seny.

L'història moderna d'Espanya, grotesca i tràgica, pobra i sorollosa, no té altres fulguracions que les pensades dels vius i dels tranquils ocurrents.

Fins la dignitat de la glòria i el respecte a la tradició patricia han sofert una disminució.

Només Catalunya afirma la capacitat col·lectiva i rectifica la història de les pensades.

Perxò Catalunya, que segurament no hauria volgut participar amb paper de comparsa en la cavalcada de les inepties, ha sabut amb honorable ciutadania enaltir la recordança de Cervantes. I és el nostre Institut que hostatja la millor biblioteca cervantina. I seràn les nostres corporacions populars i culturals que dotaràn aquella biblioteca per assegurar la seva perpetuïtat i la seva eficàcia.

Això mentre l'Estat, veient que la seva moixiganga quedaria sense públic, ajorna l'homenatge invocant les circumstàncies de la guerra europea,—(sense recordar que en plena guerra Anglaterra associa a l'immortalitat de Shakespeare la de Cervantes i crea una càtedra de castellà)—, i se declara incompetent per a assegurar la dignitat mental i cordial d'una commemoració generosa.

I mentre algun escriptor dels més casticistes se dedica a estilitzar les escenes culminants

del Quixot per a una casa estrangera de cinematografia.

EL VIII CURS D'EXPANSIÓ COMERCIAL

Aquests dies la premsa de gran circulació, com si diguéssim la premsa sense espiritualitat, comenta amb la obligada negligència dels elogis informatius l'aparició del volum en el qual s'apleguen les conferències i lliçons del VIII curs d'expansió comercial que se celebrà a Barcelona l'any 1914 coincidint la seva celebració amb l'esclat de la guerra europea.

Comprenem la manca de convicció en la premsa que parla d'aquest llibre. Els diaris escrits en una llengua que no és la nostra i pensats i sentits amb esperit emmatllevat no poden capir la transcendència d'aquell curs per el qual entrà Catalunya en el corrent de l'ensenyança mercantil superior moderna, precisament per l'afirmació de les seves valors i per l'aplicació dels seus esforços a les més altes curiositats i cordialitats intel·lectuals per damunt de totes les jussanes resistències de la solemne ineptia oficial.

Els comentaristes d'ofici, davant del llibre del vuitè curs d'Expansió Comercial, negligeixen el fet viu que transcendeix més que el nombre de conferències i més que la qualitat de la doctrina llur. El fet viu de l'orientació catalana del curs i de l'afirmació de catalanitat que coronà les tasques del curs i consagrà la eficàcia vital de les seves lliçons.

Se parla en el llibre de l'Espanya social i econòmica; de l'Espanya artística i literària i de les relacions d'Espanya amb els països ibero-americans, i en realitat concentra gairebé tot l'interès i espandeix tota l'energia la

múltiple poixança de Catalunya que obsessiona i penetra i domina tota l'Espanya.

Aquesta afirmació de la veritat d'Espanya rejuvenida pel fet innegable de la vitalitat nacional catalana feta en els mateixos dies que les nacions d'Europa segellaven cadascuna la seva veritat nacional amb el sacrifici cruent, és per nosaltres la gloria del VIII curs a la qual cooperà també la diversitat aparentment deslligada dels comentaristes i el juí individualista, (mogut, per ço, d'un mateix daler essencial), que remarca D. B. Armengual, Director del Curs i prologuista del volum.

I si la realitat del curs i l'eficàcia del curs foren aquesta afirmació catalana, podem dir que la possibilitat del curs fou també deguda a l'esforç dels catalans, ja que en el curs de Anvers de l'any 1912 els senyors D. Ramón Rucabado i D. M. Vendrell,—(els primers delegats d'Espanya que assistien als cursos comercials)—, tingueren la iniciativa emparada per la Cambra de Comerç de Barcelona, de proposar que se celebrés a la nostra ciutat un dels cursos successius. I d'ençà d'aquella data els delegats catalans, la nostra Cambra de Comerç i les Escoles Mercantils Catalanes del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, amb una continuïtat de treball que sabé vèncer totes les dificultats del burocratisme estatal, prepararen la celebració del VIII curs de 1914 i han publicat suara el volum de les lliçons del dit curs. Els enaltiments paradoxals dels diaris de gran circulació adulen el gest protector dels Comitès d'honor. Nosaltres respectem i remerciem l'obra dels catalans que han fet possible i fruitosa la celebració del VIII curs d'expansió comercial a casa nostra.

CUSSÓ SfhA.

BARCELONA

Pianos i Pianos mecànics - Reparacions i Cambis - Afinacions -
Vendes al comptat i a plaços - Pianos d'ocasió - Lloguer de
pianos - Venda de cilindros a preu de fàbrica

Unic representant per Sabadell i Terrassa:

JOAN COMAS - Rambla, 81 - Sabadell

JOAN GORINA SANZ

SABADELL

Llanes, Pentinats i demés Materies Textils

Operacions per compte propi

Importació i Exportació

SECCIÓ DE COMISSIONS

Representació única de les importants firmes:

Pierre Flipo.	TOURCOING (França)
D. Hamilton & Co	BRADFORD (Anglaterra)
Bük & Richter.	LEIPZIG (Alemanya)
Leken Frères	VERVIERS (Bélgica)
E. Bénézech	MAZAMET (França)
A. Lyon.	MADRID (Espanya)

Direcció telegràfica: GORIZANZ - Telefon, 145

Compte corrent amb el Banc de Sabadell : Ponsá i Valls
J. Pagés fill : Fills de Magí Valls (Barcelona)

PUBLICACIONES DE "LA REVISTA"

Administració: CORTS CATALANES, 453, 3.er 1.ª - - BARCELONA

HA SORTIT:

ELS EDITORS I LA LLIBERTAT DE L'ART

DE RAMON RUCABADO

Preu: una pesseta

Es ven en les principals llibreríes

EN PREMSA:

CLEMENTINA ARDERIU

CANÇONS I ELEGIES

MARTÍ CASANOVAS

LA ESCULPTURA CATALANA

MIQUEL POAL AREGALL

AFORÍSTICA FEMENINA

A primers de Maig sortirà un nou volum. La edició serà pulcre i econòmica. Hi han en preparació obres de Josep Aragay, Alexandre Plana, Joaquim Folguera, Carles Riba, J. M. López-Picó, Eugeni d'Ors, J. Farràn i Mayoral, Josep Carner, Josep Lleonart, J. M. de Sagarra, Miquel Ferrá, i altres.